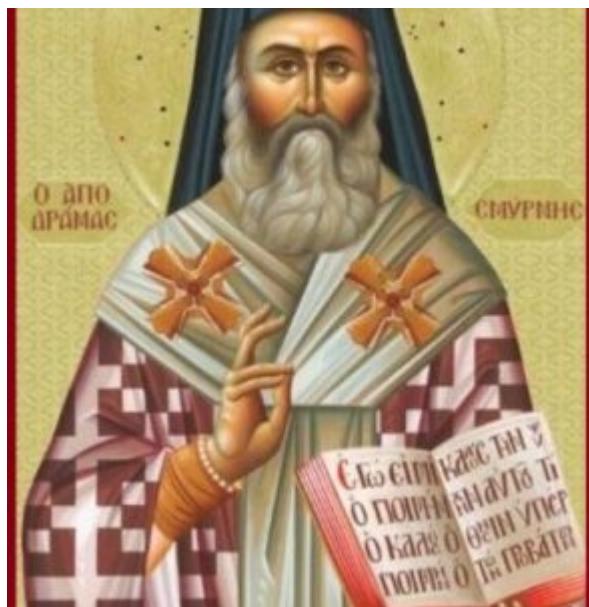
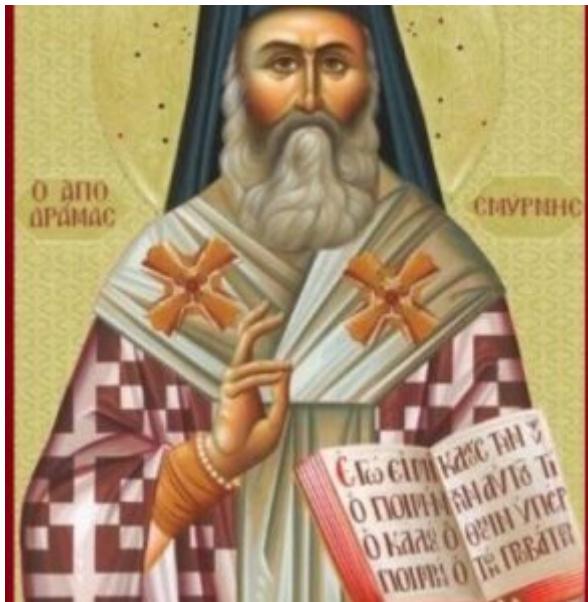

Χριστιανοί Άγιοι και Μάρτυρες της Μικράς Ασίας.

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Ορθόδοξη πίστη

(Άπο τόν Ἅγιο Πολύκαρπο στον Ἅγιο Χρυσόστομο Σμύρνης)

Οι Χριστιανικές καταβολές τῆς Μικρασιατικῆς γῆς άποδεικνύονται άπό τά δύο μάτα τῶν 7 Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου (Ἔφεσος, Σμύρνη, Πέργαμος, Λαοδικεία, Σάρδεις, Φιλαδέλφεια, Θυάτειρα) καί άπό τήν Ἱδρυση χριστιανικῶν κοινοτήτων άπό τόν Ἱδιο τόν Ἀπόστολο Παῦλο. Μεγάλες Οἰκουμενικές Σύνοδοι ἔλαβαν χώρα στήν Μικρασιατική γῆ καί συγκεκριμένα τό 325 μ.Χ. στή Νίκαια, τό 451 μ.Χ. στήν Χαλκηδόνα.

Τήν γῆ αύτή ἀγίασαν μέ τό αἷμα τους ἡ μέ τόν ὁσιακό βίο τους καί τήν διδασκαλία τους μεγάλες μορφές τῆς Ὁρθοδόξου Ἔκκλησίας μας. Ἡδη ἀπό τόν 2ο μ.Χ. αἰῶνα ἡ ἔλληνοκατοικημένη Μικρά Ἀσία γίνεται τόπος μαρτυρίου γιά πολλούς Χριστιανούς, πού κατεδιώκοντο ἀπό τήν εἰδωλολατρική Ρωμαϊκή ἔξουσία. Κορυφαῖος μεταξύ αὐτῶν ὁ Ἅγιος Πολύκαρπος, Ἐπίσκοπος Σμύρνης, τοῦ ὅποίου τό μαρτύριο τοποθετεῖται μεταξύ τοῦ 156 μ.Χ. καί τοῦ 168 μ.Χ. Ἀπό τόν 3ο Τόμο τῆς Βιβλιοθήκης Ἑλλήνων Πατέρων καί Ἔκκλησιαστικῶν Συγγραφέων (ΒΕΠΕΣ) καταγράφουμε τίς τελευταῖες στιγμές του: Ὁχλος ἀντιχρίστων ὥρυεται τήν ὥρα, πού δικάζει τόν Ἅγιο ὁ Ἀνθύπατος Στάτιος Κοδρᾶτος. Ζητοῦν τήν θανάτωση τοῦ Πολυκάρπου.

Τήν στιγμή ἐκείνη φωνή Κυρίου ἀκούεται ἀπό τόν οὐρανό καί ἐνθαρρύνει τόν ὑπερήλικα Ἐπίσκοπο. «Ἴσχυε, Πολυκάρπε καί ἀνδρίζου». Ὁ Ἀνθύπατος τοῦ ζητεῖ νά ἀπαρνηθεῖ τόν Χριστό, γιά νά σώσει τήν ζωή του. Καί ὁ «πάνυ γηραλέος» Ἐπίσκοπος τοῦ ἀπαντᾶ: «Ογδοήκοντα καί ἔξ ἔτη δουλεύω αὐτῷ καί οὐδέν μέ ἡδίκησεν, καί πῶς δύναμαι βλασφημῆσαι τόν Βασιλέα μου, τόν σώσαντά με». Ὁ Ἀνθύπατος τόν φοβερίζει ὅτι θά τόν ρίξει στήν φωτιά. Ἡρεμος ὁ Ἅγιος ἀπαντᾶ:

«Μέ φοβερίζεις μέ τή φωτιά, πού ἀνάβει γιά μιά στιγμή καί σβήνει. Δέν ξέρεις τήν φωτιά τῆς μέλλουσας κρίσης καί τῆς αἰωνίου κολάσεως, πού περιμένει τούς ἀσεβεῖς. Κάνε αύτό πού θέλεις! Μή ἀργεῖς!». Ὁ Ἀνθύπατος ἔξοργισμένος ἀπό τήν θαρραλέα ἀπάντηση τοῦ Πολυκάρπου προστάζει τόν κήρυκα καί ἐκεῖνος ἔρεθίζει τά πλήθη, πού ξεχύνονται, μαζεύονται ξύλα, ἀνάβουν φωτιά. Δένουν τά χέρια τοῦ σεβασμίου γέροντος καί τόν ρίχνουν στή πυρά. Τότε γίνεται τό θαῦμα! Οἱ φλόγες τῆς φωτιᾶς κάνουν καμπύλες, παρακάμπτουν τό σῶμα τοῦ Πολυκάρπου. Ὁ Ἀνθύπατος ἀπορεῖ, φοβᾶται. Καταλαβαίνει τήν μεγάλη προσβολή, πού τόν περιμένει καί διατάσσει τούς στρατιῶτες νά τρυπήσουν μέ τά ξίφη τους τό σῶμα τοῦ Ἅγίου. Ἀπό τό αἷμα του σβήνει ἡ φωτιά. Ἄλλα ἡ ψυχή τοῦ Ἅγίου ἥδη ἔχει ἀνέβει στόν οὐρανό. Καί τό νεκρό σῶμα, ὅμως, τό φοβοῦνται οἱ εἰδωλολάτρες. Γι' αύτό ὁ Ἀνθύπατος προ στάζει νά τό κάψουν. Κάποιοι θαρραλέοι Χριστιανοί ἔτρεξαν καί πρό λαβαν νά συλλέξουν μερικά ἀπό τά λείψανα τοῦ Ἅγίου, τά ὅποια δια σώζονται μέχρι σήμερα καί θαυματουργοῦν. Ἡ Ἔκκλησία μας τιμᾶ τήν μνήμη του στίς 23 Φεβρουαρίου.

Μικρά Ἀσία εἶναι καί ὁ Πόντος. Γι' αύτό ἀξίζει νά στρέψουμε τό νοῦ μας στήν ιερά μνήμη τοῦ Ἅγίου Εύγενίου τοῦ Τραπεζούντιου, ὁ ὅποῖος ἔμαρτύρησε στίς 21 Ιανουαρίου 292 μέ διαταγή τοῦ τοπικοῦ ἄρχοντος Λυσία. Ἡ τιμή του καθιερώθηκε ἐπί τῶν Αύτοκρατόρων Μεγάλων Κομνηνῶν καί ἐτιμᾶτο στήν Τραπεζούντα, ὅπως ἐτιμᾶτο καί ὁ Ἅγιος Δημήτριος στήν Θεσσαλονίκη. Ὁ Ἱ. Ναός του στόν ὅμώνυμο λόφο ἔξω ἀπό τά τείχη περιεῖχε τό σπήλαιο, ὅπου συνελήφθη ἀπό τούς δημίους

του. Τό σπήλαιο άνεκαλύφθη στούς νεωτέρους χρόνους (1898) από τόν λόγιο έκπαιδευτικό Ματθαϊο Παρανίκα μέσα σέ καπνοχώραφα. Τά χαριτόβρυτα ίαματικά Λείψανά του προσεκυνοῦντο άπό τόν λαό, άλλα καί άπό εύσεβεῖς αύτοκράτορες, ὅπως ὁ Βασίλειος Β΄. Τό μαρτύριο τοῦ Ἅγιου Εύγενίου ἔγραψε τόν ΙΑ΄ αἰῶνα ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος μαζί μέ τό μαρτύριο τῶν Ἅγιων Κανιδίου, Οὐαλεριανοῦ καί Ἀκύλα, οἱ ὅποιοι ἀποκεφαλίσθηκαν τήν ἵδια ἡμέρα μέ τόν Εύγενιο.

Κάθε Μάρτιο μέσα σέ τέσσερις ἡμέρες τιμοῦμε τή μνήμη πολλῶν Μικρασιατῶν μαρτύρων. Στίς 9 Μαρτίου τιμοῦμε τούς 40 μάρτυρες τῆς Σεβαστείας, πού θανατώθηκαν μέσα στά παγωμένα νερά τῆς λίμνης ἐπί αύτοκράτορος Λικινίου. Ὁμως στίς 6 Μαρτίου τιμοῦμε τούς 42 μάρτυρες τούς ἐν Ἀμορίῳ. Θά μείνουμε λίγο περισ σότερο στήν ιστορία τους, διότι ἀπό τελεῖ τό προοίμιο τῶν νεομαρτύρων τῆς Τουρκοκρατίας. Δέν θανατώθηκαν ἀπό Ρωμαίους εἰδωλο λάτρες, άλλα ἀπό Ἀραβες Μουσουλμάνους τό 845 μ.Χ. Ἡσαν ἀξιωματικοί τοῦ Βυζαντινοῦ στρατοῦ στήν πόλη Ἀμόριο, ἡ ὅποια ὑπῆρξε καί γενέτειρα Βυζαντινῶν αύτοκρατόρων. Τό 838 οἱ Σαρακηνοί Ἀραβες κατέλαβαν τήν πόλη κι ἔσφαξαν 4.000 Χριστιανούς. Οἱ 42 ἀξιωματικοί κρατή θηκαν ἐπί 7 χρόνια στή φυλακή καί ἐπιέζοντο συνεχῶς νά ἀλλαξοπιστήσουν.

Ὅπως μᾶς διηγεῖται τό κείμενο τοῦ μοναχοῦ Εύωδίου οἱ 42 φυλακισμένοι ἔψαλλαν συνεχῶς τόν Ψαλμό τοῦ Δαυίδ «ού μή ἀποστῶμεν ἀπό σοῦ, ἀλλ' ἔνεκέν σου θανατούμεθα ὅ λην τήν ἡμέραν». Οἱ φύλακες τούς ἔχλεύαζαν λέγοντας ὅτι τήν ἐποχή ἐκείνη μία γυναίκα κυβερνοῦσε τό Βυζάντιο: «Γυνή γάρ τῆς Ρωμανίας σήμερον βασιλεύει».

Παρά τίς πιέσεις οἱ στρατιωτικοί αύτοί ἔμειναν πιστοί καί στήν Πίστη καί στήν Πατρίδα καί τελικῶς θανατώθηκαν ἀπό τούς ἀλλόθρησκους κατακτη τές τῆς πόλεως. Ὁ προαναφερθείς Εύώδιος τούς ὀνομάζει «τρισαριστεῖς», δηλαδή ἀριστεύσαντες τρεῖς φορές. Πρῶτον διότι δέν προσεχώρησαν στήν εἰκονομαχία, δεύτερον διότι ἔμειναν πιστοί στόν Χριστό καί τρίτον διότι δέν πρόδωσαν τήν Πατρίδα τους.

Βλέπουμε ἥδη τήν ἐποχή ἐκείνη νά διαμορφώνεται ἡ σταθερή ἐλληνορθόδοξη ἀντίληψη ὅτι ὅποιος ἔγκαταλείπει τήν Ὁρθοδοξία -έκουσίως ἡ διά τῆς βίας— χάνεται καί γιά τόν Ἐλληνισμό. Μία ἀντίληψη, πού ἔγινε πλέον βίωμα καί συνείδηση στούς Ρωμηούς ἐπί Τουρκοκρατίας σέ ὅλα τά ὑπόδουλα ἐλληνικά ἐδάφη καί περισσότερο στήν Μικρά Άσια.

Κεντρική θέση, κυριολεκτικά καί μεταφορικά, στήν Μικρασιατική γεωγραφία καί ιστορία κατέχει ἡ Καππαδοκία. Ἐκεῖ γεννήθηκαν ἡ ἔδρασαν σπουδαῖες μορφές τῆς

Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἡ Ἅγια Νίνα, πού ἐκχριστιάνισε τήν Γεωργία τοῦ Καυκάσου, ὁ Ἅγιος Θεοδόσιος ὁ Κοινοβιάρχης, ὁ Ἅγιος Γεώργιος ὁ Τροπαιοφόρος, ὁ ὄποιος γεννήθηκε στήν Καππαδοκία καί μαρτύρησε στά τέλη τοῦ 3ου αἰῶνας μ.Χ. στήν Παλαιστίνη, ἡ Ἅγια Εἰρήνη Χρυσοβαλάντου, ὁ Ἅγιος Ἀμφιλόχιος Ἰκονίου, ὁ Ἅγιος Βλάσιος, ὁ Ἅγιος Ζήνων καί πολλοί ἄλλοι. Ἀπό τόν 7ο αἰῶνα μ.Χ. ἡ Καππαδοκία καθίσταται μεγάλο κέντρο μοναχισμοῦ καί ἀσκήσεως. Στήν κοιλάδα τῶν Κοράμων —σημερινό Γκιόρεμε— βλέ πει ὁ σύγχρονος ἐπισκέπτης τίς τρύπες καί τίς σπηλιές, πού προσ ἐφερε ἡ ἴδιομορφη γεωλογική δια μόρφωση γιά τήν ἀσφαλῆ ἐγκαταβίωση τῶν Ὁρθοδόξων ἀσκη τῶν. Γιά τό ἐλληνορθόδοξο Βυζαντινό Κράτος, τήν Ρωμανία, ὅπως τό ἀναφέρουν τά κείμενα τῆς ἐποχῆς, ἡ Καππαδοκία ἦταν ἀκριτική, μεθοριακή, περιοχή καί ἐπί αἰῶνες δεχό ταν τά πρῶτα κύματα τῶν Ἀραβικῶν ἐπιθέσεων.

Ἐκεῖ γεννήθηκε ὁ θρύλος τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα καί ὁ κύκλος τῆς ἀκριτικῆς ἐπικῆς ποιήσεως. Ἡ κορυφαία πάντως στιγμή τῆς Καππαδοκίας ἦταν ὁ Δ΄ αἰώνας, ὅταν γεννήθηκαν καί ἀνδρώθηκαν ἐκεῖ τρεῖς διακεκριμένοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ Μέγας Βασίλειος, Ἐπίσκοπος Καισαρείας, ὁ ἀδελφός του Γρηγόριος, Ἐπίσκοπος Νύσσης, καί ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἀπό τήν Ναζιανζό, πού ἀνεδείχθη Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως. Σήμερα οἱ μελετητές τοῦ συγγραφικοῦ ἔργου τους τούς θεωροῦν, μαζί μέ τόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο, πού γεννήθηκε στήν Ἀντιόχεια τῆς τότε ἐλληνιστικῆς Συρίας, ὡς τούς Χριστιανούς Πατέρες, οἱ ὄποιοι τόνισαν τήν ἀξία τῆς ἐλληνικῆς παιδείας καί βοήθησαν στήν δημιουργική συν ἀντηση Χριστιανισμοῦ καί Ἑλληνισμοῦ. Χαρακτηριστική εἶναι ἡ προτροπή τοῦ Βασιλείου στούς νέους νά μελετοῦν τά ἀρχαῖα κείμενα, ὅπως ἀναλύεται στήν ἐπιστολή του «Πρός τούς νέους, ὅπως ἂν ἐξ Ἑλληνικῶν ὡφελοῖντο λόγων».

Στή Μικρασιατική γῆ ἔδρασε ὁ Ἅγιος Ἰωάννης Γ΄ Δούκας Βατάτζης ὁ Ἐλεήμων, ο ἐκ Διδυμοτείχου. Διαδέχθηκε στόν θρόνο τοῦ Βυζαντινοῦ Αύτοκράτορος τόν πεθερό του Θεόδωρο Α΄ Λάσκαρι, ὅταν ὁ κανονικός Πατριάρχης καί ὁ νόμιμος Αύτοκράτωρ εἶχαν μεταφερθεῖ στή Νίκαια τῆς Μικρασιατικῆς Βιθυνίας. Ἡταν ἡ ἐποχή τῶν Σταυροφοριῶν καί ἡ Κωνσταντινούπολη εἶχε καταληφθεῖ (1204-1261) ἀπό τούς στρατιῶτες τῆς Δ΄ Σταυροφορίας. Ὁ Βατάτζης κυβέρνησε μέ σύνεση, πατριωτισμό και φιλανθρωπία ἀπό τό 1222 ἕως τό 1254. Ἐτάφη στή Μονή Σωσάνδρων κοντά στό Νύμφαι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Οἱ κάτοικοι τῆς μικρασιατικῆς Μαγνησίας τόν τιμοῦσαν ὡς Ἅγιο μέχρι και τήν καταστροφή τοῦ 1922.

Αύτή τήν παράδοση τῆς Ἑλληνορθόδοξης παιδείας διετήρησε ἡ Μικρά Ἀσία καί μέχρι τήν καταστροφή τοῦ 1922. Εἶναι χαρακτηριστική ἡ σύσταση τοῦ τότε Μητροπολίτου Σμύρνης και μετέπειτα Ἅγιου καί Ἐθνομάρτυρος Πατριάρχου Κων/πόλεως Γρηγορίου Ε΄, ὁ ὄποιος ἔγραφε τό 1819 πρός τά σχολεῖα τῆς Σμύρνης:

«Οι διδάσκαλοι νά άναδεικνύωσιν τούς μαθητιῶντας Χριστιανούς ἐλληνίζοντας τάς φράσεις καὶ Ἔλληνας χριστιανίζοντας τά δόγματα, τά ἥθη καὶ τούς τρόπους». Μέ αὐτό τό ἐκπαιδευτικό ἵδεῶδες, Ἐλληνική γλῶσσα καὶ γραμματεία, Χριστιανική Πίστη καὶ ἡθική, ἐπιβιώσαμε ἐπί αἰῶνες κάτω ἀπό ποικίλες δουλεῖες. Μήπως σήμερα πού εἴμαστε ἔθνικῶς ἐλεύθεροι κινδυνεύουμε νά χάσουμε τήν ταυτότητά μας ἀπεμπολῶντας τήν Ἐλληνορθόδοξη παράδοση στό ὄνομα ἀμφιβόλων καὶ ξενόφερτων δῆθεν «προοδευτισμῶν»;

Ο Μικρασιατικός Ἐλληνισμός διετήρησε τήν ταυτότητά του μέσω τῆς Ἐκκλησίας του. Στήν Καππαδοκία ἐπί Τουρκοκρατίας 18 ἐλληνικά χωριά γύρω ἀπό τά Φάρασα ἀναγκάσθηκαν νά τουρκοφωνήσουν, ἀλλά ἀποφάσισαν νά κρατήσουν τήν Ὁρθόδοξη Πίστη. Μιλοῦσαν τουρκικά, ξέχασαν τά ἐλληνικά, καὶ ἡ μόνη τους ἐπαφή μέ τήν γλῶσσα τῶν πατέρων τους ἦταν ἐπί αἰῶνες ἡ Θεία Λειτουργία, ἡ ὁποία ἐτελεῖτο στά ἐλληνικά. Οι Ὁρθόδοξοι τουρκόφωνοι Καππαδόκες, γνωστοί καὶ ὡς καραμανλῆδες, διέσωσαν τήν ἔθνική τους συνείδηση χάρις στήν Ὁρθοδοξία.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος ἐκ Φαράσων, ὁ Χατζηφέντης ὅπως τόν ἔλεγαν, ὁ ὁποῖος ἐκοιμήθη τό 1924, σαράντα ἡμέρες μετά τήν ἀναγκαστική μετακίνησή του στήν Ἐλλάδα.

Τήν χορεία τῶν Ἅγίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας συμπληρώνουν οἱ Ἐθνοϊερομάρτυρες Ἐπίσκοποι, πού μαρτύρησαν τό 1922 ἀρνούμενοι νά ἐγκαταλείψουν τό ποίμνιό τους. Δηλαδή ὁ Σμύρνης Χρυσόστομος, ὁ Κυδωνιῶν Γρηγόριος, ὁ Μοσχονησίων Ἀμβρόσιος, ὁ Ἰκονίου Προκόπιος καὶ ὁ Ζήλων Εύθύμιος, ὁ ἡρωας τοῦ Ποντιακοῦ ἀγῶνος.

Ἐμεῖς σήμερα πρέπει μέ κάθε εύκαιρία νά τιμοῦμε τούς Ἅγιους καὶ τήν Ἐλληνορθόδοξη παράδοση τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τοῦ Πόντου. Δηλώνουμε δέ πρός κάθε κατεύθυνση ὅτι ἐπιθυμοῦμε τήν εἰρήνη μέ τούς γείτονες, ὅχι ὅμως εἰς βάρος τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας. Ζητοῦμε τήν πλήρη ἀναγνώριση τῆς Μικρασιατικῆς καὶ Ποντιακῆς Γενοκτονίας καὶ τραγουδοῦμε τόν ποντιακό θρῆνο τῆς Ἀλώσεως, πού μᾶς διδάσκει ὅτι: «Ἡ Ρωμανία κι ἂν πέρασε, ἀνθεῖ καὶ φέρει κι ἄλλο».

Άρθρο στην ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ Σεπτεμβρίου 2020 , antibaro.gr